

Redaktionens förord

Thomas Taro Lennerfors

Mirja Arnshav

Matilda Jarl

Andreas Linderöth

Härmed har vi nöjet att presentera ett nytt nummer av *Forum navale* för Sjöhistoriska Samfundets medlemmar och för andra intresserade läsare i linje med Samfundets ambition att "bidraga till utforskandet av sjöhistorien, i första hand den svenska, i alla dess sammanhang och former".

Föreliggande nummer av *Forum navale* består av tre vetenskapliga artiklar som har genomgått oberoende sakkunniggranskning av två anonyma granskare. Martina Hjertmans artikel handlar om kvinnliga, förklädda sjömän och föreställningar om kvinnligt sjömanskap i svensk fiktion under perioden 1848–1921. Arvid Jakobsson tar ett bibliotekshistoriskt perspektiv för att utreda hur Oskar II, med en bas i en idealistisk livsfilosofi, såg på den svenska marinen och hur hans syn ändrades över tid. Ina Nyfelt diskuterar i sin artikel de kapare som opererade med Göteborg och Marstrand som hemmahamn mellan åren 1808 och 1814, deras funktion för Kronans säkerhetsintressen och den regionala ekonomin.

I numret ingår också tre essäer som har genomgått redaktionell granskning. Niklas Eriksson tar sin utgångspunkt i en teckning i den florentinske diplomaten Lorenzo Magalottis reseberättelse till Sverige 1674, och diskuterar vad den kan berätta om Stockholm och den ryska handeln. Ingvar Svanberg diskuterar i sin essä de folkliga föreställningar som sjömän hade om fåglar med ett speciellt fokus på albatross och stormsva. Henrik Alexandersson och Lennart Bornmalm reflekterar i sin essä kring träfiskefartyget *LL 158 Sandö* och dess kulturhistoriska aspekter i vid mening, där särskild hänsyn tas till källmaterial, materiella förluster och bevarandeproblematik.

Dessutom bjuder vi på två notiser som har genomgått redaktionell granskning. TH Norling presenterar en överlevares berättelse från

minsprängningen av det finska ångfartyget *Helen* av Mariehamn på resa med järnmalm från Luleå till Stettin. Lars Åkerman har också bidragit med en notis om sjömannen Carl Åkerman (1860–1940) som ger en inblick i sjöhistorien från sjömannens perspektiv.

Sjöhistoriska Samfundet delar varje år ut ett forskarpris till "forskare, svensk eller utländsk, som med sitt vetenskapliga arbete utvecklar kunskapen om svensk maritim historia eller angränsande ämnen". Priset är instiftat till minne av den svenske historikern Jan Glete (1947–2009), styrelseledamot i Samfundet och en av världens främsta specialister på de europeiska örlogsflottorna under tidigmodern tid.

Sjöhistoriska Samfundet tilldelar 2025 års forskarpris till Jan Gletes minne till Tori Falck, fil. dr i arkeologi vid Stockholms universitet och verksam vid Norsk maritimt museum. Hon belönas för sin avhandling *The Becoming of Boats: Craft Practices in Southern Norwegian Boatbuilding (1050–1700 CE)*. Utifrån ett stort och tidigare mestadels vetenskapligt obearbetat källmaterial i form av fartygslämningar utmed södra Norges och Bohuslans kuster har Tori Falck belyst båtbyggeri, transport och kulturellt utbyte och därmed bidragit till kunskapen om små och medelstora klinkbyggda fartyg, som inte omnämns i skriftliga källor. Forskningen bidrar också till den arkeologiska förståelsen av båtars materialitet.

Redaktionen och styrelsen rekommenderar som vanligt medlemmarna att besöka Samfundets webbplats (www.sjohistoriskasamfundet.se) där tidigare utgivna nummer av *Forum navale*, samt dess tidiga skrifter, finns att tillgå i fulltext.

Forum navale är numera också tillgänglig på <https://publicera.kb.se/fn>.

I *Forum navales* skriftserie har under 2025 två böcker utkommit med stöd från Sune Örtendahls stiftelse:

Ibb Jessen: *Hammarbyverken: varvet vid Hammarby sjö 1907–1961*. Ingår i *Forum navales* skriftserie som nummer 92.

Brit Trude Petersen: *Långedragboken – skärgården i staden*. Ingår i skriftserien som nr 94.